

DECLARACIÓ DE DONOSTIA PER UNA CULTURA RESTAURATIVA:
PAÍS BASC, NAVARRA I CATALUNYA, TERRITORIS RESTAURATIUS

El País Basc, Catalunya i Navarra es defineixen com a territoris que acumulen experiència i tradició en l'àmbit de la justícia restaurativa i que han estat pioners en la implantació de polítiques públiques avalades pels estàndards internacionals en aquesta matèria, especialment per la Recomanació del Consell d'Europa CM/Rec (2018) i per la Declaració de Venècia subscripta pels ministres i els ministres de Justícia del Consell d'Europa, aprovada el 14 de desembre de 2021.

La justícia restaurativa suposa un nou enfocament en la justícia penal, però també en altres àmbits on es poden produir danys o conflictes. Es tracta d'un enfocament més democràtic i social mitjançant el qual es torna el paper protagonista a les persones implicades –que inclou la societat en conjunt–, sens perjudici del caràcter garant dels operadors jurídics.

La justícia restaurativa és una justícia més propera a la vida de les persones i les capacita per participar activament en el tractament de l'injust. L'efecte reparador en la víctima té un alt valor personal, però, a més, té un impacte positiu en el conjunt de la societat. Un efecte que no es dona en el procediment penal ordinari, on les parts enfrontades tenen poc marge per obrir un procés de reparació i, en canvi, predomina el conflicte i els efectes negatius que en deriven.

La judicialització del conflicte situa les parts en un escenari de confrontació i, en termes generals, la sentència judicial no té un efecte positiu en el trauma de la víctima ni reconduïx el comportament erràtic del victimari.

Sabem que les expectatives de les parts i del conjunt de la societat no queden, en general, satisfetes.

Així, doncs, la participació de la ciutadania en la justícia s'ha de facilitar i potenciar propiciant respostes restauratives que permetin articular els principis de voluntarietat, solidaritat, reparació, responsabilització i pacificació, sense perdre un enfocament interdependent en relació amb els drets humans de les víctimes i de les persones investigades o condemnades.

D'acord amb aquest esperit, les tres administracions que avui som aquí declarem que fer justícia avui passa per fer atenció a les necessitats de les víctimes i a l'objectiu de la reinserció dels responsables del delictes. El País Basc, Catalunya i Navarra insistim en el compromís de transitar d'una justícia excessivament retributiva i punitiva cap a un model de gestió dels conflictes més restauratiu, humanista i democràtic. En aquest sentit acordem:

- Treballar per cultivar els valors i els principis de la justícia restaurativa per generar un canvi cultural i sistèmic en l'àmbit judicial i, per extensió, en el conjunt de la societat.
- Implantar polítiques públiques efectives que potenciïn els mitjans de què les tres administracions disposem al servei de la justícia restaurativa en l'àmbit penal, així com en altres àmbits, i generar un canvi cultural i sistèmic dins del marc més ampli de polítiques de convivència i justícia .
- Potenciar serveis estables, amb formació i qualitat, amb el suport de les administracions públiques, amb el finançament suficient, i amb la supervisió i l'avaluació continuada dels resultats.

- Impulsar el foment de la prevenció de la judicialització dels conflictes a través de les pràctiques restauratives comunitàries, definides com a eines de prevenció i resolució de conflictes no judicialitzats, així com per a la promoció de la cohesió social, buscant generar condicions col·lectives de confiança, respecte i cura, i potenciant una convivència pacífica de les nostres comunitats.

D'aquesta manera, entenem que la justícia restaurativa contribuirà de manera decisiva al desenvolupament de societats més cohesionades, justes i pacífiques, com a objectiu últim de qualsevol política pública democràtica.

I, per deixar constància d'aquest compromís, les conselleres de Justícia del País Basc, Navarra i Catalunya signem aquesta Declaració per segellar l'aliança entre territoris restauratius.

Sant Sebastià, 21 de novembre de 2023